

el-İltikâtü'd-dürer, s. 275-281; Brockelmann, II, 356, 682-683; Abdüsselâm b. Abdülkâdir İbn Süde, I-II, tür.yer.). Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Fâsî, *el-Mevridü'l-henî bi-ahbâri Mevlây Abdisselâm el-Kâdirî el-Hasenî* adıyla bir eser yazmıştır (Ziriklî, IV, 6).

BİBLİYOGRAFYA :

Kâdirî, *Neşrû'l-meşânî*, III, 86-115; a.mlf., *İltikâtü'd-dürer* (nşr. Hâşim el-Alevî el-Kâsimî), Beyrut 1403/1983, s. 275-281; Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 356, 682-683; Muhammed Dâvûd, *Târîhu Tıtvân*, Tıtvân 1379/1959, I/3, s. 360-361, 374-377; Ziriklî, *el-A'lâm* (Fethullah), IV, 5-6; Abbas b. İbrâhîm, *el-l'âm*, VIII, 478-481; Abdülhay el-Kettânî, *Fihrisü'l-fehâris*, I, 188-190; II, 774-775; Abdüsselâm b. Abdülkâdir İbn Süde, *Delilü mü'errihi'l-Magribi'l-akşâ*, Dârülbeyzâ 1960, I, 75, 96, ayrıca bk. tür.yer.; II, 315, 316, ayrıca bk. tür.yer.; Fevzî Abdürrez-zâk, *el-Matbû'âtü'l-haceriyye fi'l-Magrib*, Rabat 1986, s. 166; M. Lakhdar, "al-Kâdirî, al-Hasenî", *EP* (İng.), IV, 380.

İSMAİL DURMUŞ

KÂDİRÎ, Muhammed b. Tayyib (محمد بن الطيب القادري)

Ebû Abdillâh Muhammed
b. et-Tayyib b. Abdisselâm el-Hasenî
el-Kâdirî el-Fâsî
(ö. 1187/1773)

Fahş tarihî.

7 Rebîülevvel 1124 (14 Nisan 1712) tarihinde Fas'ta doğdu. Hayatı hakkında bilinenler, *İltikâtü'd-dürer* adlı eserinde verdiği bilgilere dayanmaktadır. Hz. Hasan ve Abdülkâdir-i Geylânî soyundan olan Kâdirî'nin ataları Moğol istilâsı sırasında (656/1258) Bağdat'tan ayrılarak Endülüs'e göç etmişler, Vâdîş (Guadix) ve Gırnata'da (Granada) yerleşmişlerdir. Buranın da düşman eline geçmesi üzerine IX. (XV.) yüzyılın sonlarında Fas'a gitmişlerdir. Kâdirî, Fas'ta Muhammed et-Tâvûdî b. Tâlib b. Süde, Muhammed b. Hasan el-Masmûdî, Abdülmecid b. Ali ez-Zebâdî,

Ahmed b. Mübârek es-Sicilmâsî, Muhammed b. Abdüsselâm el-Bennânî gibi âlimlerden (hocaları için bk. *İltikâtü'd-dürer*, s. 449-476) öğrenimini tamamladıktan sonra buradaki Endülüs Camii'nde imamlık ve hatiplik yaptı. Bir taraftan da öğretimle ve eser yazmakla meşgul oldu. 25 Şaban 1187'de (11 Kasım 1773) Fas'ta vefat etti ve Bâbüfütûh'a defnedildi.

Eserleri. 1. *Neşrû'l-meşânî li-ehli'l-karni'l-hâdî 'aşer ve's-sânî*. Kuzey Afrika'da 1000-1186 (1592-1772) yılları arasında vefat eden âlim, mutasavvıf, idareci, edip, şair vb. şahsiyetlerin biyografilerini ihtiva eder. Kuzey Afrika'daki dinî-ilmî müesseseler, siyasî olaylar hakkında da bilgi veren eser, bölgenin dinî-tasavvufî hayatına dair dikkate değer mâlûmat ihtiva etmektedir. *Neşrû'l-meşânî*'nin küçük versiyonunun taş baskısı yapılmış (I-II, Fas 1310), büyük versiyonu da Muhammed Haccî ve Ahmed et-Tevfik tarafından neşredilmiştir (I-IV, Rabat, 1397-1407/1977-1986). Bu neşir ayrıca *Mevsû'atü'l-'âlemi'l-Magrib*'in içinde de tekrarlanmıştır (III-VI, Beyrut 1417/1996). Eserdeki tarihî olayların derlendiği Bodleian Library'deki bir nüshayı Norman Cigar İngilizce notlarla birlikte yayımlanmıştır (*Havliyyâtü neşri'l-meşânî / Nashr al-Mathânî: The Chronicles*, Rabat 1978; London 1981). 2. *İltikâtü'd-dürer ve müstefâdû'l-mevâ'iz ve'l-îber min ahbâri ve'ç-yâni'l-mî'ti'l-hâdiye ve's-sâniye 'aşer*. *Neşrû'l-meşânî*'nin ihtisarı suretiyle, ayrıca farklı bazı bilgilerin ilâvesiyle kaleme alınan eserin Hâşim el-Alevî el-Kâsimî tarafından önce araştırma ve değerlendirme kısmı *Mukaddimetü Kitâbi İltikâti'd-dürer* adıyla (Beyrut 1982), daha sonra da metni (Beyrut 1983) neşredilmiştir. 3. *Lemhatü'l-behce'ti'l-'aliyye fi ba'zî ehli'n-nisbeti's-Şıkkılliye* (nşr. Umberto Rizzitano, Kahire 1956). 4. *el-İk-lîl ve't-tâc fi tezyîli Kifâyeti'l-muhtâc*. Ahmed Bâbâ et-Tinbüktî'nin eserinin zey-

lidir (Rabat, el-Hizânetü'l-melekiyye, nr. 1897, 3717).

Kâdirî'nin diğer eserleri de şunlardır: *ez-Zehrû'l-bâsim fi menâkıbi's-Şeyh Sidi Kâsım* (Rabat, el-Hizânetü'l-âmmе, nr. 580, 1778, 2318); *el-Kevkebü'd-dâvî fi ikmâli mu'temedi'r-râvî* (Rabat, el-Hizânetü'l-âmmе, nr. 799); *eş-Şavârimü'l-fetkiyye fi nühûri ehli'l-kaşideti'l-ifkiyye* (Rabat, el-Hizânetü'l-âmmе, nr. 1230); *Dürretü'l-me'tâlib fi nesebi Benî Ebî Gâlib* (Rabat, el-Hizânetü'l-âmmе, nr. 1234); *Te'âlik 'alâ ba'zî'n-naht min Cemhereti'l-ensâb li'bn Hâzm* (Rabat, Hizânetü'l-melekiyye, nr. 5716). Kâdirî'nin eserleri (müellifin verdiği bir liste için bk. a.g.e., s. 479-480), *Selvetü'l-enfâs* yazarı Muhammed b. Ca'fer el-Kettânî başta olmak üzere Kuzey Afrika'nın din ve kültür hayatı üzerinde çalışan müelliflerin önemli kaynaklarından olmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

Kâdirî, *Neşrû'l-meşânî*, neşredenlerin girişi, I, 1-8; a.mlf., *İltikâtü'd-dürer* (nşr. Hâşim Alevî el-Kâsimî), Beyrut 1403/1983, s. 449-490; ayrıca bk. neşredenlerin girişi, s. 1-14; Hifnâvî, *Ta'rifü'l-halef bi-ricâli's-selef*, Beyrut 1402/1982, I, 202-203; Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 687; İzzâhu'l-meknûn, II, 648; Abdüsselâm b. Abdülkâdir İbn Süde, *Delilü mü'errihi'l-Magribi'l-akşâ*, Tıtvân 1950, s. 96, 602; Muhammed el-Menûnî, *el-Meşâdirü'l-'Arabiyye li-târîhi'l-Magrib*, Dârülbeyzâ 1404/1983, I, 219-221, 222, 225, 229; G. Deverdun, "al-Kâdirî", *EP* (İng.), IV, 379; A. Knysh, "al-Qâdirî, Muhammed İbn al-Tayyib", *Encyclopedia of Arabic Literature*, London 1998, II, 627.

RIZA KURTULUŞ

KÂDİRÎ ÇELEBİ

(bk. ABDÜLKADİR HAMİDİ ÇELEBİ).

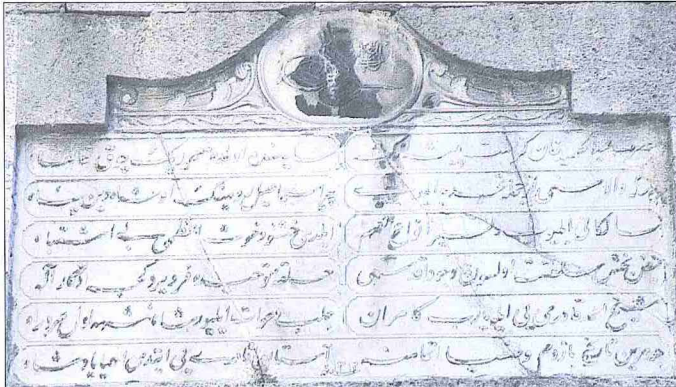
KÂDİRÎ TACİ

(bk. TAÇ).

KÂDİRÎHÂNE TEKKESİ

İstanbul Tophane'de
1040'ta (1630) tesis edilen,
Kâdiriyye tarikatının
âsitânesi olan tekke.

Beyoğlu ilçesinin Tophane semtinde Kâdirîler Yokuşu üzerinde yer almaktadır. Hacı Pîrî adlı bir kişi tarafından Kâdiriyye'nin Rûmiyye kolunun piri Şeyh İsmâil Rûmî için inşa ettirilmiştir. Cami-tevhidhâne merkezli bir külliye olan tesis yüz yıllar içinde çeşitli onarımlar geçirmiş ve yenilenmiştir. Topçubaşı İsmâil Ağa'nın

Kâdirîhâne
Tekkesi'nin
cümle kapısı
üzerindeki
ihya kitabesi